

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Prehistorické období

Období starověku (Mezopotámie, Egypt, Asýrie, Fénicie, Chetitská říše, Indie)

- Historické období

- Předvědecké (od starověku, středověku do vzniku historicko-srovnávací metody – 19. století)
- Vědecké (19. století → současnost)

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Prehistorické období

Období starověku (Mezopotámie, Egypt,
Asýrie, Fénicie, Chetitská říše, Indie)

Fénická abeceda – 13. století př. n. l.

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Historické období

Předvědecké období

Starověké Řecko a Řím

Středověk

Humanismus a renesance, počátky
novověku

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Historické období

Předvědecké období

Řecko

- myšlení o jazyce v rámci filozofie
- rétorika
- poetika

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Historické období

Předvědecké období

Středověk

- upadá znalost řečtiny, zájem se soustředí na latinu, latinskou gramatiku
- úvahy o původu jazyka, úvahy směřující k možnostem existence „dokonalého jazyka“
- práce etymologické („naivní etymologie“)

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Historické období
- Předvědecké období
- Středověk

- Práce tzv. etymologické (naivní etymologie)

- Isidor Sevilský

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Historické období

Předvědecké období

Středověk – mimoevropské oblasti:

Al-Halil (8. stol. n. l.) – gramatika a fonetika
klasické arabštiny, zabýval se i veršem

Abulafija – myšlení o jazyce v rámci
židovské mystiky

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Historické období

Předvědecké období

Středověk – počátky humanismu a
renesance

Zájem o lidové jazyky: **Dante Alighieri**

Zájem o židovskou mystiku (kabalistiku)

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Historické období

Předvědecké období

Humanismus a renesance

Národní gramatiky (odklon zájmu o latinu,
rostoucí zájem o hebrejštinu)

Rozvoj univerzitního vzdělávání (vznik
„jazykových“ kateder – řečtina, latina,
hebrejština)

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- **Historické období**

Předvědecké období

Humanismus a renesance

Národní gramatiky

Lorenzo Medicejský – itaština

Antonio de Nebrija – španělština

Gillaume Postel – profesor hebrejštiny

Oliveira – portugalština

Filippo Sassetti – zájem o sanskrt

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- **Počátek vědeckého období** **Historické období**

William Jones (anglický soudce v Kalkatě) –
„znovuobjevení“ sanskrtu

Počátky dlouhodobého zájmu o vývoj
jazyků, rozvoj historicko-srovnávací
metody

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- Počátek vědeckého období

William Jones (anglický soudce v Kalkatě) –
„znovuobjevení“ sanskrtu

Počátky dlouhodobého zájmu o vývoj
jazyků, rozvoj historicko-srovnávací
metody

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- **Historicko-srovnávací metoda**

- Rasmus Rask (Dánsko)
- Franz Bopp (Německo)
- Jakob Grimm (Německo)
- Franz Miklošič

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

- **Historicko-srovnávací metoda**

Mladogramatikové/mladogramatická škola

Karl Verner

August Leskien

Herman Paul

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

Strukturalismus

Hlavním představitelem je **Ferdinand de Saussure**

Předchůdci:

- Kazaňská škola: **M. Kruszewski, B. de Courtenai**

fyziofonetika, psychofonetika (později fonologie) – používá termínu foném

- Petrohradská škola

L. V. Štěřba – vzájemný vztah lexikálních a gramatických kategorií (vyjádření slovesných modů)

- Moskevská škola – **Fortunatov, Šachmatov, Ušakov**

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

Strukturalismus

Ferdinand de Saussure

- **a)** jazyk - systém, jehož jednotky jsou na sobě závislé (postavení jedné je dáno vztahem k ostatním jednotkám); mezi znaky rozlišoval de Saussure dva typy vztahů: syntagmatické a paradigmatické
- **b)** vedle diachronie by se měla uplatňovat i synchronie, tj. zkoumání jazyka v okamžiku vývoje;
- **c)** langue x parole – základní opozice.

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

Strukturalismus

- Saussurovi žáci **Ch. Bally** a **A. Sechenay** pak tvoří tzv. ženevskou školu (Bally byl známým autorem stylistických prací).
- Kodaňská škola
- **P. Bröndal** a **L. Hjelmslev** (knihy *Prolegomena k teorii jazyka* a *Základy obecné jazykovědy*).

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

Strukturalismus

Americký strukturalismus

L. Bloomfield

Zavádí termín **morfém** – základní, dále nedělitelný tvar, který může mít několik variant. Souhrn morfémů tvoří slovní zásobu, význam morfému je **sémém** (další termín).

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

Strukturalismus

Americký strukturalismus

R. H. Wells – tzv. teorie bezprostředních složek: každou jazykovou jednotku postupně dělíme na dvě menší, až dojdeme k mimimálním, které jsou dále nedělitelné.

K. L. Pike – tagmémika; za tagmémy považuje podmět, přísudek, předmět, kde každému je třeba určit strukturální pozici a třídu morfémů.

N. Chomsky

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

Strukturalismus

Závislostní syntax

David G. Hays

L. Tesnière

Centrum věty – sloveso

Valence – schopnost slova (nejčastěji slovesa) vázat na sebe slova další, které k němu mají významový a gramatický vztah

Termíny: základová struktura, základ věty

Vývoj lingvistického myšlení a bádání

Další směry 20. století

Psycholingvistika

Konverzační analýza

Teorie řečových aktů

Korpusová lingvistika